

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen ikäntyneiden kotihoidon, perhehoidon ja asumispalveluiden asiakasmaksujen määrittäminen ja soveltamisohje

Sote ihmisen
kokoiseksi.

Sisällysluettelo

1. Yleistä	4
2. Asiakasmaksujen määräytyminen	6
2.1 Yleiset periaatteet	6
2.2 Päätös maksukyvyyn mukaan määräytyvästä maksusta.....	6
2.3 Maksun periminen.....	7
2.4 Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen	8
2.4.1 Hakeminen.....	8
2.4.2 Asiakasmaksun alentamisen tai perimättä jättämisen perusteet ympäri vuorokautisessa ja yhteisöllisessä palveluasumis- palvelussa	9
2.5 Tulojen toteaminen ja viranomaisen tiedonsaantioikeus	11
3. Säännöllinen kotihoito.....	12
3.1 Kotihoidon maksun määräytyminen.....	12
3.2 Kotihoidon asiakasmaksussa huomioitavat tulot	13
3.3 Kotihoidon asiakasmaksussa huomioitavat menot.....	14
3.4 Poissaolon vaikutus kotihoidon asiakasmaksuun	15
4 Ikääntyneiden asumispalvelut.....	15
4.1 Lyhytaikainen asumispalvelu	15
4.2 Yhteisöllinen asuminen.....	16
4.2.1 Yhteisöllisen asumisen asiakasmaksussa huomioitavat tulot	17
4.2.2 Käyttövara yhteisöllisessä asumisessa	18
4.3 Ympäri vuorokautinen palveluasuminen.....	18
4.3.1 ympäri vuorokautisessa palveluasumisessa huomioitavat tulot.....	199
4.3.2 Ympäri vuorokautisen palveluasumisen asiakasmaksussa huomioitavat vähennykset	20
4.4 Hoitotuki ja asumistuki pitkäaikaisessa asumispalvelussa	20
4.5 Poissaolo ja palvelun päättymisen asiakasmaksujen osalta asumispalveluissa	20
4.6 Asumispalvelupaikasta luopuminen ja vuokrasopimuksen irtisanominen.....	21
5. PERHEHOITO	22
5.1 Pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksu.....	22
5.2 Perhehoitajan kotona tapahtuva perhehoito.....	22
6 SOVELTAMISOHJEITA.....	23

6.1 Edunvalvontakulun huomioiminen.....	23
6.2 Lääkekulujen huomioiminen yhteisöllisessä ja ympärivuorokautisessa asumispalvelussa	233
6.3 Aiemmasta asunnosta aiheutuvat kulut.....	244
6.4 Huomioon otettavat vuokra- ja pääomatulot.....	255
6.5 Ulosoton huomioiminen	266
6.6 Metsätulon huomioiminen	266
6.7 Asiakasmaksun periminen vajaalta kuukaudelta ja palvelun jäädessä lyhytkestoiseksi	277
6.8. Peg-letku ravitsemuksen vaikutus asiakasmaksuun	277

1.Yleistä

Kotihoidolla tarkoitetaan palvelua, jolla huolehditaan, että henkilö suoriutuu jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista kodissaan ja asuinympäristössään.

Kotihoitoon kuuluu asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukainen:

- 1) hoito ja huolenpito;
- 2) toimintakykyä ja vuorovaikutusta edistävä ja ylläpitävä toiminta;
- 3) muu kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu henkilön suoriutumista tukeva toiminta;
- 4) terveydenhuoltolain 25 §:ssä tarkoitettu kotisairaanhoido.

Kotihoitoa järjestetään henkilölle, joka tarvitsee sitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi. Lisäksi kotihoitoa järjestetään henkilölle, joka tarvitsee sitä erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella. Kotihoitoa järjestetään henkilön tarpeen mukaan vuorokaudenajasta riippumatta. (Sosiaalihuoltolaki 19a§)

Kotihoidon palvelun myöntäminen perustuu toimintakyvyn ja palvelutarpeen arviointiin. Kotihoitoa toteutetaan yksilöllisen hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti joko kotihoidon etähoivana tai kotikäynteinä. Hyvinvointialue järjestää kotihoitoa asiakkaan tarpeen mukaan vuorokauden ajasta riippumatta.

Tilapäinen kotihoito on määräaikainen korkeintaan 4 viikkoa kestävä palvelu. Palvelu on tarkoitettu henkilölle, jonka toimintakyky on väliaikaisesti heikentynyt ja hoidon tarve on tilapäistä. Palvelutarpeen arvioinnin hetkellä palvelutarve näyttäytyy lyhytaikaiselta. Tilapäisen kotihoidon käynneistä peritään käyntiperusteinen maksu ja asiakasmaksu on tuloista riippumaton.

Säännöllisen kotihoidon palvelu on tarkoitettu henkilöille, joiden toimintakyky on heikentynyt ja hoidon tarve on jatkuva. Säännöllisen kotihoidon myöntäminen perustuu Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen aluehallituksen vahvistamiin ikääntyneiden kotihoidon myöntämisperusteisiin ja soveltamisohjeisiin. Asiakas saa palvelupäätöksen sekä palvelumäärään ja tuloihin perustuvan maksupäätöksen.

Asiakkaan kotihoidon hoito- ja palvelusuunnitelma tarkistetaan vähintään puolivuositain. Palvelumäärän ja/tai tulojen muuttuessa asiakas saa uuden maksupäätöksen.

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. **Ikäihmisten perhehoito** on kodinomainen tapa järjestää ikäihmisen hoiva, huolenpito ja asuminen, kun omassa kodissa asuminen ei ole mahdollista tai hänen kannaltaan tarkoituksenmukaista. Perhekodissa asuva ikäihminen katsotaan kotona asuvaksi ja hän on oikeutettu samoihin avohuollon palveluihin kuin omassa kodissaan asuva henkilö.

Lyhytaikaisen asumispalvelun tavoitteena on antaa yksilöllistä, omatoimisuuteen tukevaa sekä kuntouttavaa palvelua ja hoitoa. Lyhytaikaisen asumispalvelun avulla voidaan järjestää loma- ja vuorohoitoa. Lyhytaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen on tarkoitettu niille ikääntyville, joiden toimintakyky on alentunut niin, että he tarvitsevat loma- tai vuorohoitoa kotona asumisen tueksi. Loma- ja vuorohoitojaksoja voidaan tarjota myös omaishoidon tuen vapaapäivien ajaksi sekä omaishoitajan jaksamisen tukemiseksi. Lyhytaikaisen asumispalvelun maksu on tuloista riippumaton ja yhtymähallituksen vahvistaman asiakasmaksuhinnaston mukaisesti. Asumispalvelu katsotaan pitkäaikaiseksi, jos se kestää vähintään 3 kuukautta. Tuolloin asiakkaalle tulee tehdä tulojen mukainen maksupäätös.

Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa asukkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa. Yhteisöllistä asumista myönnetään asiakkaalle palvelutarpeen arviointiin ja hyväksytyihin kriteereihin perustuen. Asumisesta ja palveluista tehdään erilliset päätökset. Asiakkaan tarvitsemat palvelut myönnetään kotihoidon palveluina sekä tukipalveluina, joista asiakas maksaa asiakasmaksun. Lisäksi asiakas maksaa asumiskulut itse.

Ympäri vuorokautisessa palveluasumisessa palveluja järjestetään asiakkaan tarpeen mukaisesti ympärivuorokautisesti (sosiaalihuoltolaki 21§). Ympäri vuorokautinen palveluasuminen myönnetään palvelutarpeen arvioinnin ja hyväksytyjen kriteerien perusteella esim. sairauden, vamman ja alentuneen toimintakyvyn perusteella niille henkilöille, jotka eivät enää selviydy omassa kodissa sinne annettavien palvelujen turvin ja heidän tuen tarpeensa on ympärivuorokautista.

Ympäri vuorokautisen palveluasuminen palvelut sisältävät asumisen, ateriat sekä hoivan, huolenpidon ja kuntoutuksen palvelut.

Laitoshoido on sosiaali- ja terveystyö, jossa asiakkaalle annetaan hoitoa tai huolenpitoa laitoksessa. läkkäiden henkilöiden pitkäaikainen sosiaalihuollon laitoshoido tullaan lakkauttamaan siirtymäajan jälkeen 1.1.2028 alkaen. Asiakkaat ohjataan jatkossa ympärivuorokautiseen palveluasumiseen. Keusotessa laitoshoidonmuotoista palvelua ikääntyneille on tarjolla vain kuntouttavana lyhytaikaishoitona. Laitoshoidon sisältöön sisältyy ympärivuorokautinen hoiva, joka kattaa asumisen, ateriat sekä hoivan, kuntoutuksen palvelut ja lääkehoidon.

2. Asiakasmaksujen määräytyminen

2.1 Yleiset periaatteet

Tämä ohje käsittää ne sosiaalihuoltolakiin perustuvat asiakasmaksut, jotka asiakkaalle lasketaan tulosidonnaisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja sääntelevät yleisesti laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992)

- Palvelusta perittävä maksu saa olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen
- Asiaksmaksu määräytyy asiakkaan maksukyvyn mukaan
- Kun hyvinvointialue järjestää palvelut ostamalla ne yksityiseltä palveluntuottajalta, asiakkaalta peritään samat maksut ja korvaukset kuin kunnan itsensä tuottamista vastaavista palveluista

Asiakkaalle tehdään myönnetystä palvelusta riippuen asiakasmaksupäätös kotihoidon, perhehoidon, yhteisöllisen asumisen tai ympärivuorokautisen asumisen maksuperusteiden mukaan. Jos asiakkaalla on mahdollisuus saada asumispalvelukustannukset korvattua esimerkiksi tapaturmavakuutuksen tai muun vakuutuksen kautta, ei hyvinvointialue niiltä osin osallistu hoidon kustannuksiin. Hyvinvointialue ja vakuutusyhtiö keskenään sopivat korvauskäytännöistä.

2.2 Päätös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta

Asiakkaalle on tehtävä maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta valituskelpoinen

- päätös, johon asiakas voi hakea oikaisua. Päätöksessä on oltava ainakin seuraavat tiedot:
- päätöksen tehnyt viranhaltija ja päätöksen tekemisen ajankohta
- asiakas, johon päätös välittömästi kohdistuu
- palvelu, jota päätös koskee
- palvelusta perittävän maksun suuruus ja peruste
- sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asiakas voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä

Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohje. Maksukyvyn mukaan määräytyvä palvelumaksu määrätään toistaiseksi tai määräajaksi. Maksua tarkistetaan asiakkaan tai

asioidenhoitajan sekä hyvinvointialueen aloitteesta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 10 j § mukaisesti.

Jos tulot muuttuvat, tulee asiakkaan tai hänen asioidensa hoitajan ilmoittaa muuttuneet tulotiedot asiakasmaksusta päättävälle laskentasihteerille. Maksua voidaan oikaista takautuvasti enintään vuoden ajalta, jos maksun määrittämisestä koskeva päätös on perustunut asiakkaan tai hänen edustajansa antamiin virheellisiin tietoihin.

Kelan takautuvat etuuspäätökset eivät korota asiakasmaksua takautuvasti. Asiakasmaksua tarkistetaan sen kuukauden alusta, jolloin tieto etuuspäätöksestä on saapunut laskentasihteerille. Mikäli asiakas tai asioidenhoitaja ei ilmoita muuttuneita Kelan etuuksia ajallaan, maksu voidaan oikaista takautuvasti enintään vuoden ajalta. Tulojen muuttuessa korvaavaa maksupäätöstä ei tehdä, jos asiakasmaksun korotus jäisi alle 10 euroon kuukaudessa (ei koske kotihoidon maksua). Asiakasmaksua alentavat muutokset vaativat aina korvaavan maksupäätöksen, jotta varmistetaan asiakkaalle kuuluva vähimmäiskäyttövara.

Hallintolain 50§ mukaisesti viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos:

- päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen
- päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen
- päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe
- asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (voidaan korjata vain asianosaisen eduksi)

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

2.3 Maksun periminen

Asiakkaalle lähetetään maksua koskevaa päätöstä vastaava lasku.

Laskussa on oltava seuraavat tiedot:

- laskun päivämäärä;
- asiakas, jolta maksu peritään
- palvelu, josta maksu peritään
- maksun suuruus ja peruste
- julkinen tai yksityinen palveluntuottaja, jonka antamasta palvelusta maksu peritään

- sen tahon nimi ja yhteystiedot, jolta asiakas voi pyytää tarvittaessa lisätietoja laskusta
- tieto siitä, jos perittävä maksu kerryttää terveydenhuollon maksukattoa

Asiakkaan kuollessa laskuille on annettava maksuaikaa kolme kuukautta kuolin päivästä.

2.4 Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) annetun lain 11 § mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteutumista. Päätös alentamisesta tai perimättä jättämisestä tehdään tapauskohtaisen harkinnan perusteella.

Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen on oltava ensisijaista toimeentulotukeen nähden. Asiaksmaksun alentaminen tai perimättä jättäminen perustuu asiakkaan taloudellisen tilanteen kokonaisvaltaiseen selvittämiseen. Asiaksmaksun alentamisen tai perimättä jättämisen edellytyksenä on, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista (eläkkeen saajan hoito- ja asumistuki) on haettu. Perinnässä olevat hyvinvointialueen maksut eivät kuulu asiakasmaksujen alentamisen piiriin.

Asiakasta informoidaan maksun alentamisen mahdollisuudesta ja perimättä jättämisestä ennen ensimmäistä palvelutapahtumaa tai sen yhteydessä. Jos tiedon antaminen ei ole mahdollista ennen palvelutapahtumaa tai sen yhteydessä, sen voi antaa myöhemmin, kuitenkin viimeistään maksua perittäessä. Tieto on annettava siten, että asiakas riittävästi ymmärtää sisällön. Tietoa annettaessa asiakkaalle on annettava yhteystiedot tahosta, jolta hän voi pyytää lisätietoja. Informointi on annettava asiakkaalle henkilökohtaisesti kirjallisesti tai suullisesti. Tiedon voi antaa myös asiakkaan yksilöivän sähköisen palvelun välityksellä. Jos tieto annetaan muulla tavalla kuin kirjallisesti, asiakkaalle on hänen pyynnöstään annettava tieto myös kirjallisena.

2.4.1 Hakeminen

Maksujen alentamista tai perimättä jättämistä koskevan valmistelun perustana on asiakkaan tai hänen edustajansa hakemus. Hakemus voi olla vapaamuotoinen tai asiakas voi käyttää hyvinvointialueen omaa hakemuslomaketta. Hakemus voidaan ottaa käsittelyyn myös suullisena hakemuksena päättävälle viranhaltijalle, mikäli arvioidaan että asiakkaalla on kohtuuttomia vaikeuksia toimittaa hakemus.

Hakemuksessa tulee mainita, mille ajalle tai mistä lähtien maksun alennusta tai perimättä jättämistä haetaan, millä perusteilla (menot/tulot) ja mitä palvelua hakemus koskee.

Hakemukseen tulee liittää asiakkaan ja mahdollisesti puolison sekä yhteistilien kaikkien tilien tiliotteet kolmen kuukauden ajalta sekä selvitys asiakkaan mahdollisesta varallisuudesta ja/tai yhteisvarallisuudesta puolison kanssa.

Hakemukseen tulee liittää tositteet (esim. kuitit, laskut) kaikista menoista, joita haetaan huomioitavaksi asiakasmaksun alentamisessa. Hakemuksessa tulee myös perustella millä tavoin asiakasmaksu vaarantaa toimeentulon edellytyksiä tai elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Mikäli asiakas ei toimita pyydettyjä selvityksiä kuukauden kuluessa pyynnöstä, ratkaisu tehdään ilman niitä.

2.4.2 Asiakasmaksun alentamisen tai perimättä jättämisen perusteet ympärivuorokautisessa ja yhteisöllisessä palveluasumispalvelussa

Asiakasmaksujen alentamisen ja perimättä jättäminen perustuu asiakkaan tosiasialliseen taloudelliseen tilanteeseen. Asiakkaan maksukyvyyn arvioimisen lähtökohtana on, että tuloista vähennetään menot, jonka perusteella arvioidaan, vaarantuvatko henkilön tai perheen toimeentulon edellytykset tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttaminen.

Tuloina otetaan huomioon kaikki asiakkaan tulot, vaikka niitä ei otettaisikaan huomioon asiakasmaksua määrättäessä. Lisäksi otetaan huomioon talletukset ja omaisuus.

Asiakkaan käytössä olevat talletukset ja muut nopeasti käytettävissä olevat varat tulee käyttää ennen asiakasmaksun alentamista. Tällaista varallisuutta ovat esimerkiksi virtuaalivaluutta, sijoitusrahasto-osuudet, henkilöstörahasto-osuudet, osakkeet, säästövakuutuskertymät ja arvopaperit.

Asiakasmaksua ei pääsääntöisesti alenneta eikä jätetä perimättä, jos asiakkaalla on omaa varallisuutta 2000 euroa tai puolison kanssa yhteistä varallisuutta 4000 euroa säästöinä tileillään ja/tai nopeasti realisoitavana omaisuutena.

Jos asiakasmaksu on määrätty puolisoitten yhteisten tulojen perusteella, myös asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä harkittaessa otetaan huomioon molempien puolisoitten taloudellinen tilanne.

Pitkäaikaisen asumispalvelun maksun alentamista tai perimättä jättämistä arvioitaessa huomioidaan, mitä itse palveluun ja siitä perittävään maksuun sisältyy. Asumispalveluissa asiakasmaksu sisältää hoivan, huolenpidon ja ateriat. Asiakkaalle jätetään käyttövara, jolla asiakas kustantaa muita omia menojaan.

Asiakas maksaa lähtökohtaisesti käyttövarastaan mm. kampaajan, jalkahoidon, vaatemienot, henkilökohtaisesta puhtaudesta aiheutuvat menot, matkustuskustannukset, harrastetoiminnan menot, lehtien tilausmaksut, puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä aiheutuvat menot, muut apteekkikulut, lääketuotteen omavastuun hinta lääkekaton ylittymisen jälkeen, (Lääkekulut huomioidaan vähennyksenä tuloista ennen asiakasmaksun määrittämistä kohdan 6.2 mukaisesti).

Asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä arvioitaessa menoina otetaan huomioon:

- Välttämättömät nettoasumiskustannukset asumispalvelussa
- Lääkekustannukset lääkärin määräämien lääkkeiden osalta. (Itsehoitolääkkeitä ei huomioida)
- Terveydenhuoltomenot julkisen terveydenhuollon kustannusten mukaisesti
- Yksityislääkärin kustannuksia voidaan hyväksyä vain, ellei julkista palvelua ole saatavissa. Asiakkaan tulee toimittaa lausunto, miksi julkinen puoli ei asiaa voinut hoitaa
- Terveydenhuollon ammattihenkilön arvioimat asiakkaan terveyden ja hoidon kannalta välttämättömät muut terveydenhoidon kulut (esim. diabetespotilaan jalkahoito, lääkärin ohjeistamat haavanhoitotuotteet, jos asiakas ei saa niitä hoitotarvikkeena)
- Erikseen harkiten kertaluonteiset hankinnat, jotka ovat välttämättömiä toimintakyvyn tai terveyden kannalta esim. silmälasit, hammasproteesit
- Erikseen harkiten isommat asiakkaan tarpeeseen perustuvat hankinnat esim. asiakkaalla on kertaluontoinen suuri vaatekustannus (esim. ulkovaatteet), joka vaarantaa toimeentulon eikä maksusuunnitelmaa voida hyödyntää.

Menot, joita ei mm. huomioida:

- itsehoitolääkkeet
- asiakkaan erityistarpeista johtuvat vaatemienot tai hoitotarvikkeet, jotka korvataan muun lain nojalla tai jotka eivät ole terveydentilan tai sairauden hoidon kannalta välttämättömiä
- harrastemenot
- vakuutusmaksut (poikkeuksena pakolliset asuinkiinteistön vakuutukset ja kotivakuutus asiakkaan omaan käytössä olevaan asuntoon)
- kulutus- tai joustoluotot
- asunto- ja opintolainat
- kiinteistö- tai perintöverot
- oikeudenkäyntikulut

- SHL- ja VPL-kuljetusten omavastuuosuudet (verrattavissa joukkoliikenteen maksuihin)
- muut kodinhoitokulut
- omistuksessa olevien asuntojen remonttikulut ja muut mahdolliset kulut, jotka liittyvät omaisuuden ylläpitoon
- yksityisen palveluasumisen/yhteisöllisen asumisen vapaaehtoiset palvelupaketit
- vapaa-ajan asunnosta aiheutuvat kulut

Asiakkaan tulee ilmoittaa huomioitavaksi hakemuksen käsittelyssä muut mahdolliset sosiaali- ja terveydenhuollon maksuihin jo myönnettyt maksunalennukset, maksukatot hakemusta vastaavalle ajalle sekä mahdollinen myönnetty toimeentulotuki.

Asiakkaan edellisen asunnon kulut huomioidaan asiakasmaksulain mukaisesti asiakkaan siirtyessä asumispalveluun. Näitä kuluja ei huomioida asiakasmaksulain mukaisen määräajan jälkeen. Asumiskuluja voidaan harkinnanvaraisesti huomioida pidempään, mikäli tavoitteena on kotiutuminen takaisin omaan kotiin.

Mikäli asiakas ei ole luopunut edellisestä asunnostaan määräajassa ja asiakas hakee asiakasmaksua alennettavaksi edellisen asunnon kulujen perusteella, tulee asiakkaan toimittaa riittävät selvitykset, miksi asunnosta ei ole luovuttu määräajassa (esim. kiinteistönvälittäjän lausunto siitä, miksi asuntoa ei ole saatu myytyä / selvitys miksi asuntoa ei ole voitu laittaa vuokralle). Lisäksi asiakkaan tulee toimittaa suunnitelma asunnosta luopumisesta.

Arvioitaessa asiakasmaksun alentamisen tarvetta lähtökohtana on asiakkaan käyttövara ja hänen muut varansa sekä hänen esittämänsä hyväksyttävät menot. Jos näillä ja muilla käytettävissä olevilla varoilla ei voida kattaa ylimääräisiä menoja, harkitaan asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä määräajaksi.

2.5 Tulojen toteaminen ja viranomaisen tiedonsaantioikeus

Asiakasmaksun määrittämistä varten tarvittavat tulotiedot pyydetään kirjallisesti aina ensisijaisesti asiakkaalta tai hänen edustajaltaan. Taloudellinen tilanne todetaan asiakkaan / asioidenhoitajan täyttämän tulosestymislomakkeen ja tulotositteiden perusteella. Lisäksi asiakkaan / asioidenhoitajan tulee toimittaa asiakasmaksun määrittämistä varten viimeinen vahvistettu verotuspäätös erittelyosan kera. Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000) on säädetty asiakkaan ja hänen edustajansa tietojenantovelvollisuudesta (12 §) ja sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta salassa pidettäviin tietoihin (20–22 §).

Kansaneläkelaitoksen maksamat etuudet voidaan tarkastaa Kelan- etuustietopalvelun Kelmun avulla. Asiakasmaksulain (734/1992) 14 a §:n mukaan valtion ja kunnan

viranomainen sekä muu julkis-oikeudellinen yhteisö, Kansaneläkelaitos, eläketurvakeskus, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, rahalaitos, työnantaja, työttömyyskassa sekä huoltotoimintaa tai terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoittava yhteisö tai toimintayksikkö on velvollinen sosiaali- ja terveydenhuollon viran-omaisen pyynnöstä antamaan maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kaikki hallussaan olevat asiakkaan taloudellista asemaa koskevat asiakasmaksun suuruuden määrittämistä varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset, jos näitä tietoja ei ole luotettavasti ja riittävästi saatu asiakkaalta.

Mikäli asiakas ei toimita tulotietoja ne tarkistetaan Tulorekisteristä ja maksupäätös tehdään näiden tietojen pohjalta.

Silloin kun maksu määräytyy pitkäaikaisessa asumispalvelussa olevan henkilön ja hänen puolison yhteenlaskettujen tulojen perusteella, sovelletaan em. säännöstä myös puolisoon.

3. Säännöllinen kotihoito

Kotihoito on säännöllistä, kun asiakkaan tarve täyttää kotihoidon myöntämisen perusteet ja asiakkaan kanssa on laadittu hoito- ja palvelusuunnitelma. Asiakkaan saamien palveluiden määrää seurataan kuukausittain aikaperusteisesti ja maksun perusteena olevia tuloja tarkastellaan bruttoansion mukaan. Kotihoidon maksut eivät kerrytä terveydenhuollon maksukattoa. Säännöllisen kotihoidon palvelua toteutetaan kotikäynteinä ja etähoivakäynteinä.

Tilapäisestä kotihoidon käynnistä peritään asiakkaalta vuosittain aluehallituksen vahvistama kertaluonteinen asiakasmaksu.

3.1 Kotihoidon maksun määräytyminen

Hyvinvointialue saa periä jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta kuukausimaksun, joka määräytyy hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjattujen palvelutuntien määrän, asiakkaan maksukyvyn ja perheen koon mukaan. Asiakkaan saaman palvelukokonaisuuden tulee vastata palvelupäätökseen kirjattua. Asiakas saa kotihoidon palvelun alkaessa palvelusta päätöksen, joka on voimassa säännöllisen kotihoidon asiakkuuden keston ajan. Maksupäätös perustuu palveluaikaan, jonka toteutumista seurataan kuukausittain. Palveluajan muuttuessa asiakas saa uuden maksupäätöksen.

Maksuun ei sisälly asumiskustannuksia eikä mahdollisia tukipalveluista aiheutuvia kustannuksia.

Jos kotihoitoa annetaan yhdelle yhteistaloudessa elävälle perheenjäsenelle, maksua määriteltäessä otetaan huomioon koko perheen yhteiset tulot. Jos puoliso on pitkäaikaisessa tai yli kolme kuukautta kestävässä laitos- tai perhehoidossa, hänen ei katsota olevan samassa perheessä.

Pariskunnalla, jossa molemmat puoliset tarvitsevat kotihoidon palveluja, laaditaan kummallekin osapuolelle oma hoito- ja palvelusuunnitelma. Pariskunnan tulojen ja palvelujen tarpeen mukaan määräytyvä kuukausimaksu jaetaan pariskunnan kesken prosenttiosuuksilla hoitoisuuden mukaan suhteessa heidän saamaansa palveluun ja laskutetaan erikseen.

Kotihoidon liittyessä vaikeavammaiselle henkilölle järjestettyyn palveluasumiseen, ovat nämä palvelut asiakasmaksulain 4 § 1 mom. 5 kohdan perusteella maksuttomia. Asiakasmaksua ei myöskään peritä tartuntatautilain mukaisesta valvotusta lääkehuoltokäynnistä. Näissä tapauksissa asiakkaan palvelupäätöksessä on maininta kotihoidon maksuttomuudesta.

Mikäli asiakas on kotihoidossa toisella hyvinvointialueella:

- hyvinvointialue antaa maksusitoumuksen
- asiakasta hoitava hyvinvointialue laskuttaa asiakkaan hoidosta
- asiakasta hoitava hyvinvointialue perii asiakkaalta kotihoidon asiakasmaksun

Ulkokuntalainen alueen hyvinvointialueen kotihoidossa:

- asiakas pyytää maksusitoumuksen kotihoitoon omalta hyvinvointialueeltaan
- hyvinvointialue laskuttaa asiakkaalta käytännön mukaisen asiakasmaksun
- toteutuneet palvelut laskutetaan asiakkaan hyvinvointialueelta

Säännöllisen kotihoidon palvelusetelin arvo määräytyy palvelusetelilain (569/2009) mukaisesti ja on tulosidonnainen ja se lasketaan STM:n ohjeiden mukaisesti.

3.2 Kotihoidon asiakasmaksussa huomioitavat tulot

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuasetuksen (912/1992, 27 §) mukaan kuukausituloina otetaan huomioon palvelun käyttäjän veronalaiset ansio-, eläke- ja pääomatulot bruttona sekä verosta vapaat tulot. Jos kuukausittaiset tulot vaihtelevat, kuukausituloina otetaan huomioon viimeksi kuluneen vuoden keskimääräinen kuukausitulo.

Tuloina huomioidaan (ASA luku 6 § 27)

- palvelunkäyttäjän ja hänen kanssaan yhteistaloudessa elävän (avio tai avoliitto) henkilön veronalaiset ja verosta vapaat tulot
- ansio- ja pääomatulot
- metsätulo
- eläkkeensaajan hoitotuki

Tuloina ei huomioida

- lapsilisää
- lapsen hoitotukea
- lapsikorotusta
- asumistukea
- vammaistukea
- tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavia sairaanhoito – ja tutkimuskuluja
- sotilasavustusta
- rintamalisää, veteraanilisiä
- opintorahaa
- aikuisopintorahaa
- opintotuen asumislisää
- toimeentulotukena maksettavaa toimintarahaa ja matkakorvausta
- kuntoutusrahalain mukaista ylläpitokorvausta
- opintojen johdosta suoritettavia apurahoja ja muita vastaavia avustuksia
- perhehoidon kustannusten korvauksia
- lasten kotihoidon tukea
- elatusapua tai elatustukea
- eläkkeisiin ja niihin verrattaviin tuloihin sisältyviä huollettavista aiheutuvia korotuksia
- syytinki
- omaishoidon tuki

3.3 Kotihoidon asiakasmaksussa huomioitavat menot

Menot huomioidaan harkinnanvaraisesti:

- vuokra, sähkö ja vesi
- hoitovastike
- kiinteistövero, jätehuolto
- asuntolainan korot
- kotivakuutus
- terveydenhuoltomenot: julkisen terveydenhuollon maksut (terveyskeskus, sairaala)
- lääkekulut: terveydenhuollon lääkärin määräämien lääkkeiden osalta
- elatusmaksut
- opintolainan korko

- turvapuhelimen laitekustannukset

Kotihoidossa voidaan harkinnanvaraisesti huomioida tilapäiset terveydenhuoltomenot, joiden huomiotta jättäminen aiheuttaisi asiakkaalle toimentulotuen tarpeen, kuten:

- lääkärimääräamät jalka- tai fysioterapia
- hammashoitokulut
- sairaalamatkojen ambulanssikulut/taksimatkojen omavastuuosuudet
- turvapuhelimen auttamiskäynneistä aiheutuneet kulut
- kotiaterian kuukausikustannus

3.4 Poissaolon vaikutus kotihoidon asiakasmaksuun

Säännöllisessä kotihoidossa ennalta sovitut poissaolopäivät vähentävät asiakasmaksua kokonaisten päivien osalta ilman omavastuu-aikaa. Esimerkiksi, kun asiakas on omaisen hoidossa, keskeytykseen laitetaan ne päivät, joina asiakkaalla ei ole yhtään suunnitelman mukaista kotihoidon käyntiä. Osapäiväisten poissaolojen osalta asiakkaan palveluaikaan tilastoidaan toteutunut kotihoidon käyntiaika eli ennakkoon asiakkaan perumaa käyntiä ei lasketa mukaan toteutuneeseen palveluaikaan / kk.

Poikkeuksena edellä olevaan on säännöllisen kotihoidon asiakkaan jaksot lyhytaikaisessa asumispalvelussa (sosiaalihuoltolain mukainen palvelu). Asiakkaan lähtöpäivää lyhytaikaiseen asumispalveluysikköön ei laskuteta kotihoidosta, mutta kotihoitoon paluupäivä laskutetaan. Samaa laskutuskäytäntöä noudatetaan myös lyhytaikaisessa asumispalvelussa. Näin asiakkaalle ei aiheudu päällekkäislaskutusta, vaan kotihoidon ja asumispalvelun laskutettavien päivien yhteismäärä vastaa kuluvan kalenterikuukauden päivien määrää.

Säännöllisen kotihoidon palvelun keskeytyessä sairaalahoidon (terveydenhuoltolain mukainen palvelu) vuoksi lähtö- ja paluupäivä eivät ole keskeytyksessä eli näiden päivien osalta toteutunut kotihoidon palveluaika laskutetaan.

4 Ikääntyneiden asumispalvelut

4.1 Lyhytaikainen asumispalvelu

Lyhytaikaisesta asumispalvelusta peritään aluehallituksen päätöksen mukainen maksu. Lyhytaikaishoidon vuorokausikohtaista maksua peritään maksimissaan 3 kk, jonka jälkeen määritetään tulojen mukainen asiakasmaksu, mikäli se on asiakkaan edun mukaista. Asiakkaalle voidaan tehdä tulojen mukainen asiakasmaksupäätös ennen 3 kk:ta taloudellisen tilanteen perusteella.

Tuloperusteisen maksupäätöksen tekeminen lyhytaikaiseen asumispalveluun edellyttää hakemuksen ja kokonaisvaltaisen selvityksen asiakkaan taloudellisesta tilanteesta. Hakemuksen liitteinä on toimitettava selvitys tuloista ja varallisuudesta (viimeisin verotuspäätös erittelyosan kera), sekä tiliotteen kopiot viimeiseltä kolmelta kuukaudelta.

Lyhytaikaishoitajakson aikana ei-kiireellisistä lääkäri- tai tutkimuskäynneistä sekä niistä aiheutuvista kustannuksista asiakas vastaa itse, mutta akuutit lääkäri- tai tutkimuskäynnit sisältyvät lyhytaikaishoitomaksuun.

Lyhytaikaisen asumispalvelun maksu ei kerrytä terveydenhuollon maksukattoa, eikä maksukaton täytyminen vaikuta asumispalvelumaksuun.

Lyhytaikaisen asumispalvelun maksu sisältää asumispalveluun tavanomaisesti kuuluvat palvelut. Asumispalveluyksikössä toteutettavan loma- tai vuorohoidon maksu ei sisällä lääkkeitä ja vaippoja.

4.2 Yhteisöllinen asuminen

Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa asukkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa.

Yhteisöllisessä asumisessa asuvan asiakkaan tarvitsemat palvelut myönnetään kotihoidon palveluina (Shl 19a§) ja tukipalveluina (Shl 19§) ja näistä palveluista peritään erilliset asiakasmaksut. Aluehallitus vahvistaa tukipalveluiden maksut vuosittain. Yhteisöllisen asuminen maksuun ei sisälly asumiskustannuksia vaan ne asiakas maksaa erikseen.

Kotihoidon palveluna myönnetystä palvelusta peritään kuukausimaksu. Maksu määräytyy hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjattujen palvelutuntien määrän, asiakkaan maksukyvyyn ja perheen koon mukaan.

Suurempi tuloisen puolison siirtyessä yhteisölliseen asumiseen asiakasmaksu määräytyy puolisoiden yhteenlaskettujen kuukausittaisten bruttotulojen perusteella. Maksua määriteltäessä huomioidaan asiakasmaksulain 10 e§ mukaisesti perheen kooksi kaksi henkilöä (tuloraja sekä maksuprosentti). Jos puolisojen yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella määräytyvä maksu muodostuisi suuremmaksi kuin asiakkaan omien tulojen perusteella määräytyvä maksu, asiakkaalta saa periä enintään hänen omien tulojensa perusteella määräytyvän maksun suuruisen maksun. Tällä varmistetaan, ettei maksua

määrättäessä synny kyseisenlaista asiakkaalle epäedullista tilannetta, jossa maksu olisi suurempi kuin asiakkaan omien tulojen perusteella määräytyvät maksu.

Jos palvelutuntien määrä vaihtelee kuukausittain, maksua määrätessä saadaan käyttää maksuprosenttia, joka vastaa palvelutuntien keskimääräistä määrää. Palvelutunnit huomioidaan kokonaisina tunteina siten, että osittaiset palvelutunnit pyöristetään lähimpään kokonaiseen tuntiin ja puolikkaat tunnit pyöristetään ylöspäin.

Yhteisöllisen asumisen asiakkaalle myönnetään asiakkaan tarpeiden mukaisesti tukipalveluita esimerkiksi ateriapalvelu (ShL 19 §). Näistä palveluista peritään erillinen asiakasmaksu. Keusoten aluehallitus päättää tukipalveluiden hinnat vuosittain.

Asumisen kustannukset asiakas maksaa erikseen.

Yhteisöllisessä asumisessa lääkekulut huomioidaan käyttövaraa tarkasteltaessa vähennyksenä asiakkaan nettotuloista kohdan 6.2 mukaisesti

4.2.1 Yhteisöllisen asumisen asiakasmaksussa huomioitavat tulot

Maksua määritettäessä huomioidaan asiakkaan kuukausittaiset bruttotulot asiakasmaksulain 10f§ mukaisesti. Bruttotuloista vähennetään asiakasmaksulain 10g § mukaiset vähennykset sekä asiakasmaksulain 10 e § mukaisen tuloajan osuus. Jäljelle jäävästä osuudesta maksun prosenttiosuus määräytyy asiakkaan tarvitsemien palvelutuntien mukaisesti.

Asiakasmaksussa kuukausituloina otetaan huomioon asiakkaan ja tarvittaessa hänen puolisonsa jatkuvat tai vuosittain toistuvasti saadut veronalaiset ansio-, eläke- ja pääomatulot bruttona sekä verosta vapaat tulot tulonhankkimisesta aiheutuneilla kustannuksilla vähennettynä. Jos kuukausittaiset tulot vaihtelevat, kuukausituloina otetaan huomioon viimeksi kuluneen vuoden keskimääräinen kuukausitulo.

Tuloina huomioidaan

- asiakkaan ja tarvittaessa hänen puolisonsa veronalaiset ja verosta vapaat tulot
- ansio- ja pääomatulot
- laskennallinen metsätulo
- maatalouden ja elinkeinotoiminnan pääoma- ja ansiotulo-osuudet sekä verovelvollisen osuus yhtymän tulosta
- eläkkeensaajan hoitotuki

4.2.2 Käyttövara yhteisöllisessä asumisessa

Yhteisöllisessä asumisessa asiakkaalle jätetään **käyttövara**, jonka perusteena käytetään samaa summaa kuin ympärivuorokautisessa palveluasumisessa. Käyttövaralla asiakas hoitaa kaikki henkilökohtaiset menonsa kuten terveydenhuoltomenot (esim. lääkärissä käyntimaksut, fysioterapia), silmälasit, vakuutusmaksut, hygieniamenot, parturi-kampaamomaksut, matkustuskustannukset, sanomalehden tilausmaksut, puhelimen käyttömenot, vaatemenot ja harrastustoiminnan menot.

Käyttövara laskettaessa huomioidaan asiakkaan nettotulot, joista vähennetään hoivakodin asumismenot (asumistuen jälkeen), yhteisölliseen asumiseen myönnetty kotihoidon palvelut sekä tukipalvelut, huomioitavat lääkekulut sekä asiakasmaksulain 10g § mukaiset menot. Mikäli asiakkaalle ei jää tämän laskelman jälkeen määriteltyä käyttövara, pienennetään ensin kotihoidon palvelun maksua ja sen jälkeen aterian osuutta käyttövaran varmistamiseksi.

4.3 Ympärivuorokautinen palveluasuminen

Asiakkaalle tehdään asiakasmaksupäätös ympärivuorokautisen palveluasumisen maksuperusteiden mukaan. Asiaksmaksu koostuu ateriakustannuksista sekä hoivasta. Lisäksi asiakas maksaa vuokran (sekä veden ja sähkön).

Asiaksmaksu määräytyy jäljempänä mainittujen nettona huomioitavien tulojen perusteella siten, että maksu on 85 % henkilön nettotuloista, joista on ensin tehty laissa säädetyt vähennykset

Mikäli asiakkaan tulot eivät riitä kattamaan asiakasmaksua, alennetaan ensin hoiva- ja hoitopalvelumaksua, sen jälkeen ateriamaksua.

Asumispalvelussa olevan, välittömästi ennen asumispalvelun alkamista yhteistaloudessa, avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa, eläneen suurempituloisen puolison tulot asumispalvelusta perittävää maksua määrättäessä, määritellään ottaen huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 c §:n 2 momentin säännökset. Silloin, kun maksu määräytyy puolisojen yhteenlaskettujen tulojen perusteella eli on 42,5 % puolisojen yhteenlasketuista nettotuloista, joista on tehty laissa säädetyt vähennykset.

Jos molemmat puoliset ovat pitkäaikaisessa laitoshoidossa tai sijoitettuna pitkäaikaisesti tehostettuun asumispalveluun, kummallekin puolisolalle tehdään henkilökohtainen maksupäätös. Mikäli kotijäävän puolison tilanne muuttuu, tulee tämä ilmoittaa päättävälle viranomaiselle.

Jos puolisojen yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella määräytyvä maksu muodostuisi suuremmaksi kuin asiakkaan omien tulojen perusteella määräytyvä maksu, asiakkaalta saa periä enintään hänen omien tulojensa perusteella määräytyvän maksun suuruisen maksun. Tällä varmistetaan, ettei maksua määrättäessä synny kyseisenlaista asiakkaalle epäedullista tilannetta, jossa maksu olisi suurempi kuin asiakkaan omien tulojen perusteella määräytyvät maksu.

Asumispalvelun maksua määriteltäessä asiakkaalle jätetään käyttövaraosuus. Käyttövaralla asiakas hoitaa kaikki henkilökohtaiset menonsa kuten terveydenhuoltomenot (esim. lääkärissä käyntimaksut, fysioterapia), silmälasit, jalkahoito, vakuutusmaksut, hygieniamenot, parturi-kampaamomaksut, matkustuskustannukset, sanomalehden tilausmaksut, puhelimen käyttömenot, vaatemenot ja harrastustoiminnan menot.

Asiakkaan tai hänen edustajansa kanssa tehdään asumispalveluista vuokrasopimus. Vuokran osalta noudatetaan lakia asuinhuoneiston vuokrauksesta (481/1995).

4.3.1 ympärivuorokautisessa palveluasumisessa huomioitavat tulot

Asiakasmaksulain 10b§ määrittelee perittävän maksun perusteena olevat tulot. Kuukausituloina otetaan huomioon asiakkaan jatkuvat tai vuosittain toistuvasti saadut tulot ennakonpidätyksen ja ennakonkannon jälkeen tulonhankkimisesta aiheutuneilla kustannuksilla vähennettynä, verosta vapaat tulot, laskennallinen metsätulo sekä verotuksessa vahvistetut maatalouden ja elinkeinotoiminnan pääoma- ja ansiotulot sekä verovelvollisen osuus yhtymän tulosta.

Jos maksu määräytyy asiakkaan ja tämän puolison yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella, kuukausitulona otetaan lisäksi huomioon puolison vastaavat tulot.

Tulona ei oteta huomioon tuloverolain (1535/1992) 92 §:ssä tarkoitettuja verovapaita sosiaalietuuksia lukuun ottamatta vammaistukea ja eläkettä saavan hoitotukea. Eläkettä saavan hoitotuen osana maksettavaa veteraanilisää ei oteta tulona huomioon. Tulona ei oteta huomioon myöskään lapsen elatusapua. Asumistuki huomioidaan tarkastettaessa käyttövara (nettotulo). Puolison asumistukea ei huomioida.

Jos asiakkaan tai hänen puolisonsa tulot vaihtelevat, kuukausitulona otetaan huomioon viimeksi kuluneiden 12 kuukauden keskimääräinen kuukausitulo.

Vammaisetuudet otetaan huomioon pitkäaikaishoidettavan tuloina asiakasmaksua määrättäessä.

4.3.2 Ympäri vuorokautisen palveluasumisen asiakasmaksussa huomioitavat vähennykset

Ennen ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakasmaksun määräämistä, tulee asiakkaan kuukausituloista vähentää asiakasmaksulain 10 c ja 10 d §:n mukaiset vähennykset:

- asumismenot, joita pitkäaikaisesta ympärivuorokautisesta ~~tehostetusta~~ palveluasumisesta aiheutuu (mm. vuokra, pakollinen kotivakuutus). Asumismenoista vähennetään asumistuki.
- terveydenhuollon ammattihenkilön määräämien lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden kustannukset, joihin asiakas on oikeutettu saamaan korvausta sairausvakuutuslain nojalla
- edunvalvojan palkkion perusmaksu
- Muiden kuin sairausvakuutuslain mukaan korvattavien lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden kustannukset vähennetään asiakkaan tai hänen edustajansa hakemuksesta siltä osin kuin lääkemääräyksen tehnyt terveydenhuollon ammattihenkilö on arvioinut ne asiakkaan terveydelle tarpeellisiksi.
- hänen suoritettavakseen vahvistettu elatusapu sekä hänen tosiasiallisista perhesuhteistaan johtuvat muut vastaavat kustannukset
- Edellisen asunnon asumismenot ennen pitkäaikaiseen ympärivuorokautiseen palveluasumiseen siirtymistä Asiakasmaksulain 10 c §:n mukaisesti

4.4 Hoitotuki ja asumistuki pitkäaikaisessa asumispalvelussa

Asumispalvelua saavat ovat oikeutettuja Kansaneläkelaitoksen myöntämiin sosiaali etuuksiin kuten eläkkeensaajan hoitotukeen, eläkkeensaajan asumistukeen ja sairausvakuutuksesta korvattaviin matkakorvauksiin sekä lääkekustannuksiin.

Asumispalveluyksikkö huolehtii yhdessä asiakkaan ja/tai hänen edustajansa kanssa Kansaneläkelaitoksen maksamien sosiaali etuuksien, kuten eläkkeensaajan hoitotuen ja eläkkeensaajan asumistuen hakemisesta. Kelan etuudet (eläkkeensaajan hoitotuki ja asumistuki) tulee laittaa vireille kuukauden kuluessa muutosta.

Asiakkaalle tulee hakea hänelle kuuluvat sosiaali etuudet, ennen asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä koskevan hakemuksen käsittelyä.

4.5 Poissaolo ja palvelun päättyminen asiakasmaksujen osalta asumispalveluissa

- Poissaolo 1–5 vrk (oma loma): ei muutoksia asiakasmaksuun

- Poissaolo yli 5 vrk (oma loma): palvelu- ja ateriamaksuja ei laskuteta asiakkaalta 5 vrk ylittävältä osalta
- Poissaolot sairaala- tai terveyskeskusjaksojen aikana: ei palvelu- eikä ateriamaksuja
- Jos palvelu keskeytyy kunnasta tai kuntayhtymästä johtuvasta syystä tai siksi, että asiakas on laitoshoidossa, maksua ei peritä myöskään mainitun viiden päivän ajalta
- Jos palvelun keskeytys jatkuu koko kuukauden, maksua ei peritä lainkaan

Vuokra peritään asiakkaalta keskeytyksen ajalta vuokrasopimuksen mukaisesti.

Mikäli palvelut eivät enää vastaa asiakkaan hoidon ja palvelujen tarvetta, palveluista vastaava työntekijä yhdessä asiakkaan ja/tai tämän omaisen kanssa sopii asukkaan kannalta tarkoituksenmukaisesta palvelun järjestämisestä. Palvelun irtisanominen sovitaan yhteisesti asiakkaan ja/tai asiakkaan asioidenhoitajan, asumispalveluyksikön ja palvelujen järjestämisestä vastaavan edustajan kesken.

Asumispalvelujen laskutusohje sairaala- ja terveyskeskusjaksojen ajalta: Asiakkaan lähtöpäivää ei laskuteta, mutta tulopäivä laskutetaan. Tulopäivästä saattaa aiheutua asiakkaalle kaksi laskua, mutta terveystyöpalveluista siirtyminen asumispalveluun ei velvoita muuttamaan asumispalvelun laskutusta.

4.6 Asumispalvelupaikasta luopuminen ja vuokrasopimuksen irtisanominen

Mikäli asumispalvelu ei enää vastaa asukkaan hoidon ja palvelujen tarvetta, tulee asumispalveluyksikön yhteistyössä asiakkaan/omaisten ja hyvinvointialueen edustajan kanssa sopia asukkaan kannalta tarkoituksenmukaisesta hoidon järjestämisestä ja nykyisen asumispalvelupaikan irtisanomisesta.

Asiakas on huoneenvuokralain (31.3.1995/481) mukaisessa vuokrasuhteessa asumispalveluyksikköön. Asiakkaan vuokravastuu alkaa siitä päivästä, kun hän muuttaa asumispalveluyksikköön. Asumispalvelupaikan luopumisen yhteydessä vuokrasopimus irtisanotaan kirjallisesti asukkaan / asioidenhoitajan toimesta. Yksityinen palveluntuottaja ei saa irtisanoa vuokrasopimusta ilman palvelujen järjestäjätahon suostumusta.

Mikäli asumispalvelupaikka irtisanotaan, palvelukodin ja asiakkaan/asioidenhoitajan sekä hyvinvointialueen edustaja neuvottelevat ennen irtisanomista vuokran maksusta paikan irtisanomisen jälkeiseltä ajalta sekä sopivat asunnon tyhjentämisestä.

Jos vuokra laskutetaan hyvinvointialueen toimesta ja vuokranmaksu päättyy kesken kuukautta, määräytyy laskutettavan vuokran suuruus kuukausivuokrasta laskutettavan

päivähinnan perusteella. Tässä tilanteessa käytetään **vuokranjakajana lukua 30,46** ja kertoimena asuttujen päivien määrää.

Asiakkaan kuolinpäivänä asumispaikka irtisanotaan päättymään välittömästi, jolloin asiakkaan ateria, tukipalveluiden ja hoivan laskutus päättyvät kuolinpäivään.

5. PERHEHOITO

5.1 Pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksu

Hyvinvointialue saa periä pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaalta kuukausimaksun. Maksu saa olla enintään 85 prosenttia asiakkaan kuukausituloista, joista on ensi tehty laissa säädetty vähennykset.

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa oleva on välittömästi ennen perhehoidon alkamista elänyt yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa ja hänen kuukausitulonsa ovat suuremmat kuin puolison kuukausitulot, asiakasmaksu määräytyy puolisojen yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella. Perhehoidossa olevalta perittävä asiakasmaksu voi tällöin olla enintään 42,5 % puolisojen yhteenlasketuista nettokuukausituloista, joista on ensin tehty laissa säädetty vähennykset.

Pariskuntien kohdalla on tarkistettava asiakasmaksun suuruus sekä asiakkaan omien tulojen perusteella että pariskuntalaskelmalla. Asiakkaalle edullisempi vaihtoehto otetaan käyttöön.

5.2 Perhehoitajan kotona tapahtuva perhehoito

Perhehoitajan kotona tapahtuvan perhehoidon asiakasmaksu kattaa asumisesta, asumiseen kuuluvista yleisistä aineista ja tarvikkeista, siivouksesta, pyykkihuollosta, ruuasta, hoidosta ja hoivasta aiheutuvat kulut.

Asiakasmaksu määräytyy asiakasmaksulain 10b mukaisten huomioitavien tulojen perusteella siten, että maksu on 85 % henkilön nettotuloista, joista on ensin tehty laissa säädetty vähennykset (asiakasmaksulaki 10 c§).

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa oleva on välittömästi ennen perhehoidon alkamista elänyt yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa ja hänen kuukausitulonsa ovat suuremmat kuin puolison kuukausitulot, asiakasmaksu määräytyy

puolisoiden yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella. Perhehoidossa olevalta perittävä asiakasmaksu voi tällöin olla enintään 42,5 % puolisoitten yhteenlasketuista nettokuukausituloista, joista on ensin tehty laissa säädetyt vähennykset.

Perhehoitoa saavan omaan käyttöön jätetään asiakasmaksulain mukainen käyttövara. Asiakas maksaa käyttövarastaan itse mm. terveydenhuollon menot ja vaatekulut ja muut henkilökohtaiset menot (puhelin, kampaaja jne.)

6 SOVELTAMISOHJEITA

6.1 Edunvalvontakulun huomioiminen

Asiakasmaksussa huomioitavan edunvalvontapalkkion enimmäismäärä on edunvalvonnan perusmaksu. Jos asiakas ilmoittaa tulotietolomakkeessa edunvalvontapalkkion perusmaksun pienemmäksi, tehdään päätös asiakkaan ilmoituksen mukaan.

Edunvalvonnasta tulee toimittaa päätös edunvalvojana toimimisesta. Yleisen edunvalvoja ei tarvitse toimittaa erillistä dokumenttia. (Valtioneuvoston asetus edunvalvojan palkkion suuruudesta 696/2012 3§).

Laskentaesimerkki: Edunvalvonnan perusmaksu on 440 euroa vuodessa (v.2021). Perusmaksu voi kuitenkin olla tätä alhaisempi, 280 euroa, jos päämiehen nettotulot ovat yhteensä alle 14 000 euroa vuodessa ja hänen varallisuutensa arvo on säädettyä varallisuusrajaa pienempi.

Asiakasmaksussa huomioitava edunvalvonnan kulu on enintään **36,67 €/kk** tai **23,33 €/kk**.

Lisäksi vähennyksenä tuloista huomioidaan 200 euron lisämaksu edunvalvonnan aloittamisesta aiheutuvista toimenpiteistä (Valtioneuvoston asetus edunvalvojan palkkion suuruudesta 696/2012 4§).

6.2 Lääkekulujen huomioiminen yhteisöllisessä ja ympärivuorokautisessa asumispalvelussa

Ennen asiakasmaksun määrittämistä maksun perusteena olevista tuloista vähennetään terveydenhuollon ammattihenkilön määräämien lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden

ja perusvoiteiden kustannukset, joihin asiakas on oikeutettu saamaan korvausta sairausvakuutuslain nojalla. Kulut huomioidaan enintään sairausvakuutuslain vuosiomavastuun suuruisena jaettuna kuukausikohtaisiin eriin.

Muiden kuin sairausvakuutuslain mukaan korvattavien lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden kustannukset vähennetään asiakkaan tai hänen edustajansa hakemuksesta siltä osin kuin lääkemääräyksen tehnyt terveydenhuollon ammattihenkilö on arvioinut ne asiakkaan terveydelle tarpeellisiksi.

Asiakasta ohjataan muiden kuin sairausvakuutuslain mukaisten kulujen hakemisesta tuloksetyyslomakkeessa sekä tiedotteessa, jonka asiakas saa ennen palvelun alkamista. Asiakas voi ilmoittaa kulut palvelun alkaessa tuloksetyyslomakkeessa, jolloin kulut huomioidaan palvelun alkamisesta. Mikäli asiakas ei ilmoita kuluja tuloksetyyslomakkeessa ja hakee niitä jälkikäteen huomioitavaksi, kulut huomioidaan hakemuksen saapumiskuukauden alusta.

Kulujen huomioimisen edellytyksenä on, että asiakas toimittaa ostokuitit ja reseptit hakemistaan kuluista. Jos reseptejä ei ole saatavilla asiakkaan tulee toimittaa vapaamuotoinen lausunto, jossa lääkemääräyksen tehnyt terveydenhuollon ammattihenkilö toteaa ne asiakkaan terveydelle tarpeellisiksi. Huomioitavat lääkekulut jaetaan kuukausikohtaisiin eriin.

6.3 Aiemmasta asunnosta aiheutuvat kulut

Asiakasta ohjataan edellisen asunnon kulujen ilmoittamiseen tuloksetyyslomakkeessa sekä tiedotteessa, jonka asiakas saa ennen palvelun alkamista.

Edellisellä asunnolla tarkoitetaan asuntoa, jossa asiakas on asunut ennen asumispalvelun alkamista (esimerkiksi, asiakas omistaa omakotitalon, mutta on asunut vuokra-asunnossa ennen palvelun alkamista. Edellisen asunnon kulut huomioidaan tällöin vuokra-asunnosta, josta asiakas on muuttanut asumispalveluun). Aiemmasta asunnosta aiheutuvien menojen huomioisen tarkoituksena on turvata asiakkaalle riittävä aika asumisjärjestelyjä varten. Mikäli asiakkaan edellisen asunnon tilanne muuttuu (esim. omistusasunto myydään, asiakasmaksu tarkistetaan). Muusta kuin vakituisena asuntona (esim. kesämökki) käytetystä asunnosta aiheutuvia kuluja ei oteta huomioon vähennyksenä.

Asiakasmaksulain 10 c§ mukaisesti asiakkaan tuloista vähennetään asiakkaan ilmoittamat todelliset asumismenot ennen pitkäaikaiseen ympärivuorokautiseen palveluasumiseen, pitkäaikaiseen yhteisölliseen asumiseen, pitkäaikaiseen perhehoitoon tai pitkäaikaiseen laitoshoittoon siirtymistä seuraavasti:

- omistusasunnosta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kulut viimeisten kuuden kuukauden ajalta
  - Asunto-osake: Asumismenoina huomioidaan pakollinen kotivakuutus ja hoitovastikkeen osuus enintään kuuden kuukauden ajalta (ei vesimaksua, korjausvastiketta ym. maksuja). Tulokset liitteeksi kopio vastikelaskusta, josta ilmenee hoitovastikkeen osuus ja kopio kotivakuutuksesta erittelyineen.
  - Omakotitalo: Asumismenoina huomioidaan enintään kuuden kuukauden ajalta seuraavat menot, joista tulee toimittaa laskukopiot viimeisen kahden kuukauden ajalta.
    - Lämmityskulut (sähkö, kaukolämpö, polttopuut, öljy), Sähkömaksu, Vesimaksu, Jätevesimaksu, Jätteiden kuljetusmaksu, Kiinteistövero, Nuohousmaksut, Kiinteistön pakollinen kotivakuutus
- vuokra-asunnon vuokra ja muut asumisesta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kulut asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995) 52 §:ssä tarkoitettulta vuokralaisen irtisanomisajalta
  - Asumismenoina huomioidaan pakollinen kotivakuutus ja vuokra-asunnon vuokra (ei vesi-, sauna-, autopaikka- ym. maksuja) asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain mukaiselta irtisanomisajalta. Tulokset liitteeksi kopio vuokralaskusta ja kopio kotivakuutuksesta erittelyineen.
- asumisoikeusasunnon käyttövastike ja muut asumisesta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kulut kolmelta kuukaudelta.
  - Asumismenoina huomioidaan pakollinen kotivakuutus ja käyttövastikkeen osuus enintään kolmen kuukauden ajalta. Tulokset liitteeksi kopio vastikelaskusta ja kopio kotivakuutuksesta erittelyineen.

Asiakkaan tulee toimittaa tositteet menoista, jotta ne voidaan huomioida. Tiliote/tilitapahtuma ei ole riittävä.

Asumispalvelun asiakasmaksussa ei huomioida:

- Asuntolainan lyhennyksiä ja korkoa
- Omistusasunnon korjaus- ja rahoitusvastikkeita
- Vapaa-ajan asunnosta aiheutuvia kuluja

Puolison jäädessä asiakkaan edelliseen asuntoon huomioidaan puolet kustannuksista

6.4 Huomioon otettavat vuokra- ja pääomatulot

Asunto-osakeyhtiön osalta ympärivuorokautisessa asumispalvelussa huoneiston vuokratulosta vähennetään hoitovastike ja muut asuntoon liittyvät kiinteät vuokrasopimuksessa mainitut kulut (vesimaksu, autopaikka- ja kaapeli-tv-maksu) sekä pääomaverot. Remontti- ja rahoitusvastikkeita ei huomioida asiakasmaksussa.

Kotihoidossa ja yhteisöllisessä asumisessa pääomaveroa sekä korjaus- ja rahoitusvastikkeita ei huomioida palvelumaksua määritettäessä.

Omakotitalon vuokratulosta vähennetään kiinteistö- ja pääomavero ja lisäksi sellaiset muut maksut, jotka vuokrasopimuksessa on sovittu vuokranantajan maksettavaksi. Kotihoidon- ja palveluasumisen pääomavero vähennetään silloin, kun tulot huomioidaan nettona.

Omaisuudesta huomioidaan omaisuuden tuotto, mutta pääomatulojen (esim. korko- ja osinkotulot) jäädessä yhteensä alle 10 € / kk, niitä ei oteta huomioon asiakasmaksua määritettäessä.

6.5 Ulosoton huomioiminen

Jos asiakkaan tulot ovat ulosoton kohteena, otetaan huomioon ulosoton jälkeen jäävä tulo. Asiakkaan on toimitettava ulosottoviranomaisen selvitys ulosotossa olevan velan kokonaismäärästä ja siihen liittyvä maksusuunnitelma. Vapaaehtoisesti ulosottoon maksettuihin maksuihin suhtaudutaan kuten muihinkin velkoihin, eikä niitä huomioida vähennyksenä.

6.6 Metsätulon huomioiminen

Metsätulona otetaan huomioon varojen arvostamisesta annetun lain (1142/2005) 7 §:n 3 momentin mukaan vahvistettu metsän keskimääräinen vuotuinen tuotto hehtaarilta kerrottuna metsämaan pinta-alalla. Tästä määrästä vähennetään 10 prosenttia ja metsätalouden korot. Edellä määriteltyä metsätuloa on alennettava palvelun käyttäjän vaatimuksesta, mikäli tilakohtaisen vuotuisen hakkuumahdollisuuden nettoraha-arvo on metsänhoitoyhdistyksen tai metsälautakunnan antaman lausunnon perusteella vähintään 10 % alempi kuin edellä tarkoitettu metsätulo. Alennus on edellä tarkoitettujen metsätulon ja hakkuumahdollisuuden nettoraha-arvon erotuksen suuruinen.

Metsätulon laskeminen:

ha = hehtaari

ha-hinta = verottajan sivuilta löytyy vuosittain kuntien hinnat per ha (linkki alla).

Kaava: $ha \times ha\text{-hintaa} - 10\% / 12$

Esim. Henkilöllä on metsää 10 ha, jonka arvo on verohallituksen maksun määräytymisajankohtana olevan asetuksen mukaan 100 €/ha eli yhteensä metsätulo on 1000 €.

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/paatokset/47452/verohallinnon-p%C3%A4%C3%A4tt%C3%B6s-mets%C3%A4n-keskim%C3%A4%C3%A4r%C3%A4isest%C3%A4-vuotuisesta-tuotosta3/>

Laskennallinen metsätulo huomioidaan riippumatta siitä, onko asiakas saanut tuottoa tai tappiota metsästään.

6.7 Asiakasmaksun periminen vajaalta kuukaudelta ja palvelun jäädessä lyhytkestoiseksi

Asiakkaan palvelun keskeytyksen vuoksi tai asiakkuuden päättyessä kesken kuukauden, laskennassa käytetään jakajana lukua 30,46 ja kertoimena asiakkaan palvelussa olopäivien lukumäärää.

Esimerkki: Asiakasmaksu (sis. hoivan ja ateriat) on 860 €/kk. Asiakkaan palvelu keskeytyy 14.5. alkaen sairaalajaksoon (= lähtöpäivää ei laskuteta).

Laskutettava asiakasmaksu on $(860 \text{ €} / 30,46) * 13 = 367,39 \text{ €}$.

Jos asumispalvelu päättyy enintään kuukauden kuluttua asumispalvelun alkamisesta, ja asiakasmaksupäätöstä ole vielä tehty, asumispalvelu voidaan laskuttaa lyhytaikaisen asumispalvelun hinnalla. Laskutus tarkistetaan kuolinpesän pyynnöstä ja oikaistaan tarvittaessa asiakkaan edun mukaisesti.

6.8 Peg-letku ravitsemuksen vaikutus asiakasmaksuun

Peg-letkuravitsemuksen asiakkaiden asiakasmaksussa ei eritellä erillistä ateriamaksua.